

Asia: VN/2750/2020

Rikosasioiden sovittelupalveluiden siirto oikeusministeriön hallinnonalalle. Ohjausryhmän raportti ja esitys.

Lausunnonantajan lausunto

Pidätkö perusteltuna rikos- ja riita-asioiden sovittelun siirtämistä sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalalta oikeusministeriön hallinnonalalle?

Kyllä

Miten perustelette vastauksenne?

Tehdyssä selvityksessä esitetyt perustelut sovittelun siirtämiselle oikeusministeriön hallinnonalalle ovat vakuuttavia.

Näemme tärkeänä raportissa todetun perusteen, että oikeusministeriö kotipesänä vahvistaisi sovittelun kokonaisuuden hallintaa, eri sovittelun osa-alueiden kehittämistä, tarpeiden tunnistamista ja vastaisi kansainvälistä käytäntöä.

Pidätkö perusteltuna sitä, että sovittelupalvelut tuotetaan oikeusapu- ja edunvalvontapalvelujen yhteydessä, mahdollisesti perustettavassa valtakunnallisessa oikeusapu- ja edunvalvontavirastossa?

Ei

Miten perustelette vastauksenne?

Tärkeänä huomiona nostamme sen, että raportin perusteella suuri osa vastaajista näki, että erityisesti esteellisyyteen ja itsenäisyyteen liittyvät kysymykset ovat ongelma, jos sovittelu liitetään oikeusapu- ja edunvalvontapiirien yhteyteen.

Raportissa näyttäytyi, että vastaajista suurin osa oli sitä mieltä, että sovittelun kehittämismahdollisuudet parantuisivat omassa virastomallissa. Suurin osa sovittelutoimistojen vastaajista oli sitä mieltä, että oma virasto parantaisi sovittelun osaamistasoa ja laatua. Vastaajien mielestä esimerkiksi koulutus työhön yhtenäistyisi, asiakaspalvelun laatu paranisi ja ammatin asiantuntijuus lisääntyisi. Myös juridisen osaamistason katsottiin parantuvan. Nämä asiat nähtiin raportissa merkityksellisinä myös siitä näkökulmasta, että se parantaisi mahdollisuuksia kehittää sovittelun restoratiivisen oikeuden ideologiaa ja erityisluonnetta.

Pidättekö perusteltuna sitä, että sovittelupalvelut tuotetaan valtion palveluina siten, että sovitteluhenkilöstö olisi valtion virkamiehiä?

En ota kantaa

Miten perustelette vastauksenne?

Raportissa tuotiin ilmi, että sovittelutoimistoilta tehtyjen kyselyiden perusteella valtion työntekijöiksi siirtyminen yhdentäisi sovittelutyötä valtakunnallisesti, ja sovittelijoilla olisi yhtenäinen tehtävänkuva, nimikkeet, palkka, työaika sekä edut. Tämä nähdään hyvänä asiana.

Huomiomme kiinnittyi raportissa esiin nostettuihin mahdollisiin riskeihin siitä, että sovittelun asiakkailta voisi olla korkeampi kynnys käyttää valtion palvelua paikallisen toimijan palvelun sijasta ja että sovittelun paikalliset yhteistyöverkostot voisivat heikentyä. Näihin riskeihin tulisi kiinnittää erityistä huomiota ja pitää huolta siitä, että kynnys ei nouse liian korkeaksi ja että yhteistyöverkostot säilyvät vahvoina.

Pidättekö perusteltuna, että joissakin erityistilanteissa palvelu voitaisiin tuottaa ostopalvelusopimuksin, kun palveluntarve sitä edellyttää?

En ota kantaa

Miten perustelette vastauksenne?

-

Millä keinoin voidaan mielestänne varmistaa, että sovittelun erityispiirteet säilyvät vaihtoehtoisten konfliktinratkaisumenetelmien periaatteiden mukaisina, jos sovittelupalvelut siirretään oikeusapu- ja edunvalvontapalveluiden yhteyteen?

-

Millä keinoin vapaaehtoisten sovittelijoiden toimintaedellytyksiä voidaan vahvistaa oikeusapu- ja edunvalvontapalveluiden yhteydessä?

-

Miten arvioitte sovittelun siirron oikeusapu- ja edunvalvonnan yhteyteen vaikuttavan paikallisen, alueellisen tai valtakunnallisen sidosryhmäyhteistyön hoitamiseen?

-

Millaisia keinoja ehdotatte oikeusavun esteellisyyden periaatteiden huomioon ottamiseksi ehdotetussa järjestämismallissa?

-

Ehdotettu järjestämismalli parantaa sovittelupalveluiden yhdenmukaisuutta ja saatavuutta?

En ota kantaa

Miten perustelette vastauksenne?

-

Miten arvioitte sovittelupalveluiden siirron vaikuttavan julkisen oikeusavun, yleisen edunvalvonnan sekä talous- ja velkaneuvonnan palveluihin?

-

Pidätekö perusteltuna sovittelun siirrolle suunniteltua aikataulua vuoden 2024 alussa?

En ota kantaa

Miten perustelette vastauksenne?

-

Onko teillä vielä mielessänne ohjausryhmän esitykseen liittyen joitakin riskejä tai etuja, joita raportissa ei ole käsitelty?

Sovittelun näkökulma ja ideologia on syvästi ihmisten tukeminen omaa vastuunottoa vahvistamalla. Keskeisimpänä näkökulmana nostamme sovitteluun osallistuneiden osapuolten saaman avun ja inhimillisen hyödyn päätöspäätösteena riippumatta hallinnonalasta. Olennaisinta on huolehtia siitä, että sovittelupalvelu säilyy laadukkaana sen asiakkaiden kannalta. Tällöin on syytä pitää huolta sekä ammattihenkilöstön, että vapaaehtoissovittelijoiden vaativan työn vaatimuksista, säännöllisestä koulutuksesta ja psyykkisestä tuesta, sekä kuulla vapaaehtoisten sovittelijoiden näkemys lausuttavasta asiasta. Olennaista on, että henkilöstö ja koulutetut vapaaehtoiset sovittelijat motivoituvat ja sitoutuvat muutokseen, jotta he voivat myös jatkossa palvella sovitteluasiakkaita laadulla. Pyrkimys on varmasti päästä kaikkia osapuolia ja yhteiskuntaa hyödyntävään lopputulokseen, mikä on sovittelutoiminnan peruselementti.

Kommeri Hanna
Maria Akatemia ry